

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2020/21:SfU12

Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen

Sammanfattning

Utskottet föreslår med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen ett tillkännagivande om ändrade föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt den s.k. tillfälliga lagen.

Justitiedepartementet presenterade nyligen ett förslag till en förordningsändring som innebär att en tidsbegränsad anställning som är avsedd att vara under minst ett år från beslutstillfället ska kunna ligga till grund för ett permanent uppehållstillstånd enligt 17 § tillfälliga lagen. Enligt utskottets mening bör detta förslag inte genomföras. Sverige behöver en ansvarsfull och långsiktigt hållbar migrationspolitik. Utskottet vänder sig emot lättnader i regelverket som gör det enklare för personer utan skyddsskäl att beviljas permanent uppehållstillstånd.

I betänkandet finns en reservation (S, V, MP) och tre särskilda yttranden (SD, C, V). I reservationen föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen. Centerpartiet har avstått från ställningstagande vad gäller försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen. Skälen till detta redovisas i ett särskilt yttrande.

Avslutningsvis föreslår utskottet att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram ett förslag till tillkännagivande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen	5
Reservation	7
Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (S, V, MP)	7
Särskilda yttranden	8
1. Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (SD)	8
2. Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (C)	8
3. Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (V)	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ändrade föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen och tillkännager detta för regeringen.

Reservation (S, V, MP)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 1 december 2020

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Maria Malmer Stenergard

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Maria Malmer Stenergard (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Teresa Carvalho (S), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Emilia Töyrä (S), Hans Eklind (KD), Björn Petersson (S), Jonas Andersson i Skellefteå (SD), Arin Karapet (M), Jennie Åfeldt (SD), Jonny Cato (C)*, Christina Høj Larsen (V), Fredrik Malm (L) och Annika Hirvonen (MP).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Enligt 9 kap. 16 § första stycket riksdagsordningen får ett utskott väcka förslag hos riksdagen i ett ämne som hör till dess beredningsområde (utskottsinitiativ).

Den 23 november 2020 presenterade Justitiedepartementet promemorian Krav på tidsbegränsade anställningars varaktighet för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas enligt den tillfälliga lagen (Ju2020/04275). Ändringar i förordningen (2016:850) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige föreslås träda i kraft den 3 december 2020.

Utskottet beslutade den 30 november 2020 att med anledning av ett förslag från ledamöterna från Moderaterna påbörja beredningen av ett förslag till utskottsinitiativ om försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt 17 § tillfälliga lagen (prot. 2020/21:13).

Utskottets överväganden

Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ändrade föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservationen (S, V, MP) och särskilt yttrande 1 (SD), 2 (C) och 3 (V).

Bakgrund

Gällande ordning

Av 17 § lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige (tillfälliga lagen) framgår att permanent uppehållstillstånd kan beviljas när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut, om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Bestämmelsen omfattar den som har haft ett uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder och vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt tillfälliga lagen. Den omfattar även personer som har haft ett uppehållstillstånd som har tidsbegränsats eller beviljats enligt de s.k. gymnasireglerna. Enligt bestämmelsen kan regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga.

I förarbetena till tillfälliga lagen anges bl.a. följande. Om det rör sig om en anställning måste denna vara varaktig så att försörjningsförmågan kan antas bestå en längre tid. Med varaktig anställning avses i första hand tillsvidareanställningar. Även en tidsbegränsad anställning bör dock kunna anses varaktig om det handlar om en anställning som ska pågå under en längre tid (prop. 2015/16:174 s. 60 f.).

Migrationsverket har i ett rättsligt ställningstagande (RS/017/2020) angett att det inte bör vara aktuellt att bevilja permanent uppehållstillstånd på grund av en anställning som är avsedd att vara under kortare tid än två år framåt från beslutstillfället.

Promemorian

I promemorian Krav på tidsbegränsade anställningars varaktighet för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas enligt den tillfälliga lagen (Ju2020/04275) föreslås en ändring i förordningen (2016:850) om tillfälliga

begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige som innebär att en tidsbegränsad anställning som är avsedd att vara under minst ett år från beslutstillfället ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd enligt 17 § tillfälliga lagen. I promemorian anges att förslaget lämnas mot bakgrund av det arbetsmarknadsläge som utbrottet av covid-19 har gett upphov till och att det kan antas ha blivit väsentligt svårare än tidigare för utlänningar att få en anställning som kan ligga till grund för permanent uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen. Förordningsändringen föreslås träda i kraft den 3 december 2020.

Utskottets ställningstagande

Justitiedepartementet presenterade den 23 november 2020 promemorian Krav på tidsbegränsade anställningars varaktighet för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas enligt den tillfälliga lagen (Ju2020/04275). I promemorian föreslås en förordningsändring som innebär att en tidsbegränsad anställning som är avsedd att vara under minst ett år från beslutstillfället ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd enligt 17 § tillfälliga lagen. Förslaget påverkar bl.a. den grupp som har beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd i enlighet med de s.k. gymnasireglerna.

Migrationsverket beviljar i dag permanent uppehållstillstånd om en tidsbegränsad anställning är avsedd att vara under minst två år från beslutstillfället (se Migrationsverkets rättsliga ställningstagande RS/017/2020). Den föreslagna förordningsändringen innebär i praktiken att denna ordning frångås och att kraven för att få permanent uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen sänks.

Utskottet anser inte att den föreslagna förordningsändringen bör genomföras. Sverige behöver en ansvarsfull och långsiktigt hållbar migrationspolitik. Utskottet vänder sig emot lättnader i regelverket som gör att personer utan skyddsskäl enklare ska kunna beviljas permanenta uppehållstillstånd. Eftersom förslaget sändes ut till remissinstanserna den 23 november 2020 med en remisstid på endast fyra dagar finns det även skäl att ifrågasätta regeringens beredning av ärendet.

Med anledning av förslaget till utskottsinitiativ och mot bakgrund av vad som anförts ovan anser utskottet att förslaget i promemorian Krav på tidsbegränsade anställningars varaktighet för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas enligt tillfälliga lagen (Ju2020/04275) inte bör genomföras. Riksdagen bör därför ge regeringen tillkänna det som utskottet anför om ändrade föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen.

Reservation

Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (S, V, MP)

av Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Teresa Carvalho (S), Emilia Töyrä (S), Björn Petersson (S), Christina Høj Larsen (V) och Annika Hirvonen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag.

Ställningstagande

Riksdagen har i tillfälliga lagen gett regeringen ett bemyndigande att med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om försörjningsförmåga vid prövningen av rätten till permanent uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen. Vi står bakom regeringens rätt att på ett snabbt och effektivt sätt mildra coronapandemins effekter för utsatta grupper genom att besluta om förordningsändringar.

Utbrottet av covid-19 har lett till ett skärpt arbetsmarknadsläge med stigande arbetslöshet som följd, inte minst inom hotell- och restaurangbranschen där många nyanlända får sin första anställning. Det kan därmed antas ha blivit väsentligt svårare än tidigare för de personer som omfattas av tillfälliga lagen att få en anställning, vilket innebär att fler utlänningar än under normala omständigheter kan komma att få avslag på sin ansökan om permanent uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen. För att mildra konsekvenserna av pandemin för denna grupp är det enligt vår mening angeläget att kravet på tidsbegränsade anställningars varaktighet vid prövningen av rätten till permanent uppehållstillstånd ändras. Med hänsyn till att riksdagen har gett regeringen det aktuella bemyndigandet är det naturligt att detta görs på förordningsnivå.

Mot denna bakgrund anser vi att riksdagen inte bör göra ett tillkännagivande när det gäller föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen.

Särskilda yttranden

1. **Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (SD)**

Julia Kronlid (SD), Jonas Andersson i Skellefteå (SD) och Jennie Åfeldt (SD) anför:

Sverigedemokraterna hade föredragit att lagstifta om kravet på tidsbegränsade anställningars varaktighet vid prövningen av rätten till permanent uppehållstillstånd och la även ett sådant förslag till utskottsinitiativ. Vi ställer oss emellertid bakom det aktuella tillkännagivandet eftersom det är ett steg i rätt riktning. Om regeringen inte hör samman riksdagens tillkännagivande kommer vi att ta upp frågan om utskottsinitiativ med skarp lagstiftning på nytt.

2. **Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (C)**

Jonny Cato (C) anför:

Centerpartiets mål är en långsiktig migrationspolitik som kan förena medmännisklighet med ordning och reda. Det är också vad som är bäst för de människor som är på flykt. Förslaget till förordningsändring i fråga om försörjningskravet innebär ytterligare avsteg från principen om en förutsebar lagstiftning. Jag är kritisk till denna förändring, men anser samtidigt att regeringen har rätt att besluta om förordningar. Jag avstår därför från ställningstagande när det gäller försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen.

3. **Försörjningskravet för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen (V)**

Christina Høj Larsen (V) anför:

Vänsterpartiet anser att det bästa alternativet hade varit att bevilja permanenta uppehållstillstånd till de barn och unga som kom som ensamkommande till Sverige för att söka asyl. Eftersom vi inte kunde samla en majoritet kring det förslaget valde vi att i stället ställa oss bakom de s.k. gymnasireglerna som skulle ge ungdomarna en ny chans. Den ovisshet och oro som drabbat gruppen kvarstod dock, nu även med risk för utnyttjande på arbetsmarknaden och på bostadsmarknaden. Till följd av coronapandemin har utsikterna för att få de jobb som krävs för permanent uppehållstillstånd försämrats avsevärt. Utan politiska beslut som löser situationen kommer en stor del av gruppen att tvingas leva som papperslösa i Sverige. Vänsterpartiet anser därför fortsatt att de ensamkommande barn och unga som varit i Sverige i över ett år ska beviljas permanenta uppehållstillstånd. I brist på majoritet för ett sådant förslag är åtgärder för att se till att gruppen inte på ett orimligt sätt drabbas av pandemins

konsekvenser absolut nödvändiga. I detta ärende har jag således ställt mig bakom den reservation som innebär att riksdagen inte bör göra ett tillkännagivande när det gäller föreskrifter om försörjningsförmåga för uppehållstillstånd enligt tillfälliga lagen.